

HJÄRNSTYRKAN ASSISTANS AB

Socialdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Remissvar till slutbetänkandet ”Möjlighet att leva som andra”. Ny lag om stöd och service till personer med funktionsnedsättning (SOU 2008:77)

Sammanfattning av remissvaret:

- Förslaget med två schablonersättningar måste ses över. Den högre schablonen måste vara felräknad eftersom beloppet inte motsvarar kostnaderna som föreligger i dag.
- Förslaget med att beräkna sjukvikarekostnader till 0,7 procent av lönesumman stämmer inte och kommer att slå orättvist. De faktiska kostnaderna för sjukvikarier måste rimligen vara den ersättning som ska betalas ut till utföraren av assistansen.
- Förslaget med behovsbedömningen måste göras om. Att sänka statens kostnader för personlig assistans genom att inrätta ett system som bygger på att assistansersättning endast utbetalas för aktiv tid är orimligt. Ska det finnas en huvudman (staten) måste också staten ta ansvar för all tid en funktionshindrad behöver för att kunna leva ett liv så likt andra människor. Att försöka skjuta över kostnader på kommunerna leder bara till att den funktionshindrade inte får den hjälp han/hon har rätt till.

1) Systemet med två schablonersättningar

I slutbetänkandet förs en diskussion om att nuvarande system - med en schablonersättning i kombination med möjligheterna att söka förhöjt timbelopp upp till 12 procent högre än schablonersättningen för personlig assistans - ska ersättas med två olika schablonersättningar. Detta innebär enligt förslaget att en timersättning ska utges för assistans som utförs vardagar 06-22 och en timersättning för assistans under nätter och helger.

Uppräkningen av assistansersättningen för 2009 är enligt nu gällande system 247 kronor per assistanstimme. Dessutom finns möjlighet att få sk förhöjd ersättning med upp till 12 procent över schablonersättningen (276 kronor).

I förslaget med två ersättningsnivåer föreslås att ersättningen ska vara, omräknat till 2009 års ersättningsnivå, 236 kronor i timmen för vardagar 06-22 samt 276 kronor i timmen för tid som utförs under nätter och helger.

I uträkningen av de olika schablonerna (sid 520) framgår att ersättningen för obekväm arbetstid (ob) är beräknad till 4:27 kronor per timme i den lägre ersättningen och 32:30 kronor i timmen i den högre ersättningen.

Först och främst måste det klargöras vad som är vardagar. Räknar man med att utredarna använder samma begrepp som kollektivavtalen inom svensk arbetsmarknad är vardagar måndag 07:00-fredag 18.00.

Då skulle kostnaden, enligt det mest förekommande kollektivavtalet mellan KFO och Kommunal, för ob-ersättningen vardagar innebära 18:30 kronor per timme x 3 timmar om dagen (19-22) x 4 dagar (måndag-torsdag) = 219:60 kronor . Utslaget på alla timmar som utredarna menar faller under den lägre schablonersättningen (06-22 måndag-torsdag) innebär detta en ob-kostnad på i genomsnitt 3:43 kronor i timmen, dvs något lägre än vad utredarna föreslagit.

Ersättningsnivåerna för ob-ersättning gäller från 2009-07-01.

När det gäller den uträknade ob-ersättningen i den högre nivån på schablonersättning är det helt felaktigt och det måste det föreligga en felräkning. Enligt samma kollektivavtal är nämligen ob-ersättningen 36:90 per timme för arbete under natt vardagar 22-06 och 45:50 kronor per timme för helger. Under storhelger är ersättningen 91:10 kronor per timme.

För en normal arbetsvecka innebär detta ett genomsnitt på 42:52 kronor per timme. Räknar man dessutom in ob-ersättning under storhelger stiger genomsnittet för ob-ersättningen till 50:56 kronor i timmen, sett över hela årets assistanstimmar under nätter och helger.

I förslaget till ersättning för den högre schablonen har ob-ersättningen beräknats till 32:30 kronor per timme i genomsnitt, d v s en skillnad på 18:26 kronor per assistanstimme mot verklighetens kostnader. Detta är inte rimligt.

Konsekvenser: De brukare som idag har assistans under nätter och helger och därigenom höga ob-kostnader för sina assistenter har i de allra flesta fall också ansökt om, och erhållit, förhöjd timersättning. Det finns idag tre kriterier att beviljas förhöjd timersättning, nämligen ob-tid över 50 procent av assistanstimmarna, om den funktionshindrade behöver arbetsledning och om det krävs personal med speciell kompetens för att klara av assistansen.

Många svårt funktionshindrade uppfyller flera av dessa kriterier. De har alltid mer än 50 procent av timmarna i form av tid under obekväm arbetstid, de klarar inte av att sköta arbetsledningen själv och i vissa fall krävs speciellt utbildad personal inriktat på deras funktionshinder.

Detta innebär att timersättningen ofta ligger på det maximala, dvs 12 procent över schablonersättningen. Det betyder att ersättningen per assistanstimme utgår med 276 kronor per timme (räknat på 2009 års ersättningsnivå). **Detta gäller alltså samtliga beviljade assistanstimmar.**

Skulle slutbetänkandet gå igenom med det lagda förslaget om två olika schablonersättningar får det stora konsekvenser för funktionshindrade som idag har maximala kostnader för assistansen. Förslaget kommer innebära att ersättningen per assistanstimme i genomsnitt (när man räknar in samtliga beviljade assistanstimmar, vardag som helgdag) kommer att landa på i storleksordningen 260 kronor i timmen, att jämföra med dagens system då ersättningen är 276 kronor i timmen. En skillnad på 16 kronor i timmen.

Detta innebär att funktionshindrade med förhöjd ersättning kommer tvingas att sänka grundlönerna kraftigt för sina assistenter, för att kunna betala de faktiska ob-ersättningarna.

Detta är inte rimligt.

Förslag: Den högre schablonersättningen ska ligga på den faktiska kostnadsnivån, och det innebär att den måste räknas upp till 294:76 kronor per assistanstimme, räknat på 2009 års kostnadsnivå. Ett annat alternativ är att man även fortsättningsvis har möjlighet att söka förhöjt timbelopp och på så sätt kan betala de faktiska ob-ersättningarna , arbetsledning och/eller specialkompetens.

2) Vikariekostnader

Förslaget att flytta sjukvikiariekostnaderna från kommunen till att den ska ingå i det schabloniserade ersättningsbeloppet för personlig assistans måste ändras eller korrigeras. I förslaget menar förslaget att kostnaderna för sjukersättning kan schablonieras till 0,7 procent av lönesumman.

Detta är inte korrekt sett ur verkligheten för den här branschen. Andelen sjukfrånvaro kan variera oerhört mycket, både från företag till företag och från år till år. Vår egen erfarenhet är att sjukvikiariekostnaderna varierat mellan 1-4 procent av lönesumman de senaste fyra åren. Inte under något år har sjukfrånvaron legat i nivå med det föreslagna 0,7 procent.

Utredarna menar i förslaget att små företag kan teckna en försäkring hos Försäkringskassan som motsvarar 0,7 procent av lönesumman och att Försäkringskassan tar över kostnaderna för sjukfrånvaron från dag fyra och på så sätt kan sjuklönekostnaderna hållas under kontroll. Detta berör dock inte företag som har en sammanlagd lönesumma överstigande 130 prisbasbelopp. De anses vara så stora att de klarar situationen på egen hand.

Vi kan återigen knyta an till vårt eget företag och konstaterar att, trots att vi är ett litet företag i branschen, har vi en lönesumma över 130 prisbasbelopp och får med andra ord klara oss själva. Vi kan samtidigt konstatera att i den här branschen finns inte marginalerna som klarar en differens sjuklönekostnader på 2-3 procent av lönesumman.

Tanken i slutbetänkandet kan inte vara att företag ska tvingas i konkurs på grund av för höga sjuklönekostnader, vilket sannolikt kommer att bli verklighet om nivån på den schabloniserade sjuklöneersättningen fastställs till 0,7 procent av lönesumman.

Om inte detta korrigeras kommer detta med största sannolikhet innebära att arbetsgivare inom assistanssektorn blir oerhört noggranna vid anställningar och att aldrig anställa människor där det föreligger förhöjd risk för sjukfrånvaro.

Förslag: Sjuklönekostnaderna ersätts med faktiska kostnader. Det kan ske i efterhand genom redovisning till Försäkringskassan och utbetalning sker i samband med ordinarie månads utbetalningar månaden efter. Precis som idag, när redovisningen sker till kommunen, med andra ord.

3) Beräkning av behovet för den assistansberättigade.

I kapitel 6 under begreppet ”behovsbedömning i praktiken” förs ett långt resonemang om olika modeller för att beräkna behoven för den assistansberättigade. Bland annat berättar slutbetänkandet om Örebromodellen som var ett nära samarbete mellan Försäkringskassan och kommunen och som bland annat utmynnade i ett nytt sätt att beräkna behovet av assistanstimmar.

Detta går ut på att man räknar så kallad aktiv assistans, d v s assistans under den tid som det går åt att utföra själva assistansen och att tiden som uppstår mellan de aktiva insatserna inte är personlig assistans och för den tiden beviljas inte assistanstimmar.

Den tiden som finns mellan de aktiva insatserna menar Försäkringskassan att någon annan skall betala. I Örebromodellen menar författarna att kommunens kostnader för andra insatser än assistans har ökat, och att det kan handla om timmar enligt SOL (socialtjänstlagen) eller HSL (hälso- och sjukvårdslagen). Kommunen har med andra ord tagit över kostnader som tidigare låg på Försäkringskassan.

Det här tankesättet har spridit sig över landet och många av landets försäkringskassor har beslutat att följa den här modellen.

Problemet är dock att kommunerna på de allra flesta håll anser att de inte har någon skyldighet att bevilja den assistansberättigade någon som helst hjälp genom de kommunala insatserna.

Kommunerna menar att eftersom den assistansberättigade har blivit beviljad assistansersättning från Försäkringskassan har också Försäkringskassan hela ansvaret och skall således betala för alla behov som den assistansberättigade har. De anser att kommunerna inte längre har något ansvar för den assistansberättigade, annat än för sjukvikariat och i viss mån utökat behov av assistans.

De säger konsekvent nej till ansökan via SOL.

Denna tolkning har också Kommunförbundet ställt sig bakom.

Konsekvenserna blir och är katastrofala för den assistansberättigade med mycket stora behov, eftersom ingen vill betala för tiden som uppstår mellan de aktiva insatserna. Kommunerna hänvisar till Försäkringskassan och Försäkringskassan vill inte betala för den icke aktiva tiden. Mitt emellan sitter de funktionshindrade och får inte den hjälp de har rätt att få.

I ett antal överklaganden av Försäkringskassans beslut har våra brukare påtalat bristen av ansvarstagande av myndigheterna och menat att läns- respektive kammarrätt ska klargöra vad som gäller, är det Försäkringskassan eller kommunen som ska se till att den assistansberättigade får den hjälp hon/han har rätt till?

Inte vid något fall har Kammarrätten tagit upp den här delen till diskussion eller över huvud taget tagit någon ställning, i domarna som avkunnats.

Det som är oroande är att Assistanskommittén i sitt slutbetänkande anser att antalet beviljade assistanstimmar ska minskas till i genomsnitt 100 timmar i veckan för de assistansberättigade. Denna siffra har de kommit fram till genom att titta på just Örebromodellen och anser att den metoden att beräkna behovet av assistans ska bli den rådande över hela landet.

Med tanke på att många assistansberättigade, framför allt människor med stora och grava funktionshinder, har stora behov av assistans för att överhuvudtaget klara sin vardag och klara ett eget boende – är förslaget med Örebromodellen förkastligt.

Förslag: Vårt förslag är att inte göra behovsbedömningar utifrån modellen som användes i Örebro som går ut på att enbart bevilja assistans för så kallade aktiva insatser och skjuta över kostnaderna för den icke aktiva tiden på kommunerna.

Den främsta anledningen är att kommunerna inte kommer att bevilja den assistansberättigade stöd genom socialtjänstlagen eller något annat stöd som staten anser att kommunerna kan bidra med.

Orsaken är att kommunerna redan idag ger assistansberättigade avslag på ansökningar på hjälp genom socialtjänstlagen, med hänvisning till att de ska få all sin hjälp av Försäkringskassan. Detta trots att de idag är en av två huvudmän för den personliga assistansen.

Om det blir en huvudman för den personliga assistansen (staten genom Försäkringskassan) kommer kommunerna definitivt inte vilja befatta sig med de assistansberättigade. Om de inte blir tvingade vill säga.

Och hur står detta sig i relation till det kommunala självbestämmandet? Går det över huvud taget tvinga kommunerna att ta ansvar för den här delen?

Vi anser att om staten ska bli huvudman för den personliga assistansen ska också staten ta hand om all hjälp som de funktionshindrade har behov av, både det som idag kallas för aktiv assistans och det som går under begreppet icke aktiv assistans.

Östersund 12 december 2008

Anders Grahn

Monika Grahn

*Hjärnstyrkan Assistans AB
Odenbacken 4
831 45 ÖSTERSUND*